

**«Теопільська центральна бібліотека»
Теопільської селищної ради**

"У ПОЛУМ'І ВІЙНИ"

**(80 років від дня початку німецько -
радянської війни)**

(Історична довідка)

Теопіль

2021

80 років тому, 22 червня 1941 року, Німеччина напала на СРСР. Почалася німецько-радянська війна – конфлікт, який став визначальним в рамках Другої світової війни.

Німеччина вторглась на територію СРСР 22 червня 1941 р., до кінця 1942 року Червона армія відступала. У своїй промові перед німецьким Рейхстагом на його 7 сесії, 11 грудня 1941 року А. Гітлер пояснив причину превентивного нападу на радянську Росію — значна концентрація військової техніки та частин Радянської армії на кордоні та плани нападу влітку 1941 року радянської Росії на Європу.

Союзники СРСР (США та Велика Британія) підтримували Радянський Союз технікою та продуктами харчування через порти Мурманськ і Архангельськ, незважаючи на всі спроби

німецького флоту блокувати морські шляхи сполучення та порти.

Станом на 22 червня 1941 німецька армія на Сході мала наступний склад:

Група армій «Південь» (головнокомандувач — фельдмаршал Г. фон Рундштедт) — складалася з 6-ї армії фельдмаршала В. фон Райхенау, 11-ї армії генерал-полковника О. фон Шоберта, 17-ї армії генерала піхоти К. фон Штюльпнагеля та 1-ї танкової групи генерал-полковника Е. фон Клейста; всього в групі армій «Південь» нараховувалося 29 піхотних, 5 танкових, 4 моторизовані дивізії, а також 14 дивізій з Румунії;

Група армій «Центр» (головнокомандувач — фельдмаршал Ф. фон Бок) — складалася з 2-ї армії генерал-полковника М. фон Вайкса, 4-ї армії фельдмаршала Г. фон Клюге, 9-ї армії генерал-полковника А. Штрауса, 2-ї танкової групи генерал-полковника Г. В. Гудеріана та 3-ї танкової групи генерал-полковника Г. Гота; всього в групі армій «Центр» нараховувалося 31 піхотна дивізія, 9 танкових, 7 моторизованих та 1 кавалерійська дивізія;

Група армій «Північ» (головнокомандувач — фельдмаршал В. фон Лееб) — складалася з 16-ї армії генерал-полковника Е. Буша, 18-ї армії

генерал-полковника Г. фон Кюхлера та 4-ї танкової групи генерал-полковника Е. Гепнера; всього в групі армій «Північ» нараховувалося 20 піхотних дивізій, 3 танкові та 3 моторизовані дивізії.

1941 рік пройшов у повній стратегічній і тактичній перевазі Німеччини. За пів року їй вдалося захопити Прибалтику, Білорусь, Україну, частину земель європейської Росії. СРСР не спромігся організувати належну оборону на жодній ділянці фронту.

1942 рік позначився провалом німецького наступу на Москву та початком контрнаступу радянських військ. Німеччина спромоглася захопити Донщину, Кубань та Кавказ. В районі Сталінграда СРСР зміг організувати ефективний опір німецьким військам.

1943 рік позначився втратою стратегічної ініціативи Німеччини у війні. СРСР перейшов у наступ, відвоював Кавказ і Донщину, відкинувши німців на Україну. У районі Курської дуги відбулася найзапекліша танкова битва Другої світової війни, в результаті якої Німеччина остаточно перейшла до оборони по всьому фронту. Наприкінці року СРСР вдалося захопити Східну Білорусь та Східну Україну.

1944 рік позначився масштабним наступом СРСР на всьому фронті. Радянські війська захопили всю

Білорусь, Україну, Крим, Прибалтику, Східну Польщу, вивели з війни Фінляндію та Румунію і почали облогу Будапешту.

1945 рік позначився приходом військ СРСР до країн Східної Європи та насильним встановленням комуністичних урядів в цих країнах. Радянські війська окупували Східну Пруссію, Західну Польщу, Східну Австрію, Словаччину, Чехію та Бранденбург. Після падіння Берліна Німеччина підписала капітуляцію, яка завершила німецько-радянську війну та поклала край Другій світовій війні на європейському театрі бойових дій.

Бойові дії цієї війни тривали 1418 днів. Проте, прийнявши капітуляцію, Радянський Союз не підписав миру з Німеччиною, тобто формально залишився з нею у стані війни. Війна з Німеччиною була формально закінчена 25 січня 1955 року виданням Президією Верховної Ради СРСР Указу «Про припинення стану війни між Радянським Союзом і Німеччиною».

Перемогу у війні святкують 9 травня 1945, в день підпису капітуляції Німеччини за московським часом.

Наслідки Першої світової війни

Одним із наслідків Першої світової війни стало зруйнування чотирьох імперій : Російської, Австро-Угорської, Османської і Німецької. До Російської та Австро-Угорської імперій на той час належала українська етнічна територія.

Значна частина бойових дій світової війни відбувалася на українській етнічній території. Українці брали участь у війні на боці обох блоків держав-супротивників.

Наслідки Другої світової війни були катастрофічними для України. Серед величезних втрат українського народу в Другій світовій війні найтяжчими були демографічні: за оцінками істориків, вже до 22 червня 1941 року у складі різних армій полягло не менше 100 тисяч українців. Війна й окупація призвели до різкого, катастрофічного зменшення кількості населення, значних деформацій у його національному, статевому, віковому та професійному складі. Сукупні демографічні втрати українців і громадян Української РСР інших національностей упродовж 1939–1945 років наразі оцінюються від 8 до 10 млн осіб.

За твердженнями науковців, було зруйновано майже 700 українських міст і 28 тисяч сіл, спалено близько 320 тисяч господарств. Україна в результаті

Другої світової війни зазнала матеріальних втрат у розмірі понад 45 % від збитку усього СРСР.

Крім того, в Україні тривали одні з найбільш активних бойових дій під час війни – починаючи з Київського оточення, де німці захопили понад 660 тисяч радянських солдатів і закінчуючи обороною Одеси та перетином Дніпра радянськими військами.

Перед незалежною Україною постали нові складні виклики, і тільки український народ, усвідомивши свою відповідальність за власну історичну долю, спроможний їх подолати.

Список використаної літератури:

1. Друга світова війна в історичній пам'яті України.- Київ – Ніжин : Українська Видавець ПП Лисенко М.М., 2010.- 247с.: іл.
2. **Людний Ф. П.**
Дорогами війни / Ф. П. Людний.- Київ : Україна, 2005.- 420 с.: іл.
3. **Сабуров О.М.**
Відвойована весна / О.М. Сабуров . – Київ : Україна, 2008 . – 736 с.
4. Україна в другій світовій війні : Погляд з ХХІ ст. – Історичні нариси у 2-х кн. – Кн. 1
5. Україна в полум'ї війни. 1941 – 1945 / П.П. Панченко, О. І. Уткін, В. І. Горелов та ін. – Київ : Україна, 2005. – 560 с.: іл.

Електронні ресурси

1. 22 ЧЕРВНЯ 1941 РОЗПОЧАЛАСЯ НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКА ...
<https://old.uinp.gov.ua › news › 22-cheravnja-1941-roz...>

2. Німецько-радянська війна — Вікіпедія

<https://uk.wikipedia.org> › [wiki](#) › [Німецько-радянська ...](#)

3. [1941-1942 роки. Бойові дії та відступ Червоної армії ...](#)

<http://forhistory.xyz> › [1941-1942-roki-bojovi-diyi-ta-v...](#)

4. Хроніка Німецько-радянської війни/Червень 1941 року ...

<https://uk.wikipedia.org> › [wiki](#) › [Червень_1941_року](#)

5. 22 червня 1941 : Німецько-радянська ... - Цей день в історії

<https://www.jnsm.com.ua> › ...

Склала:

Л.Л. Кравченко

Відповідальна за випуск:

С.А. Рудик